

Rapportering och utredning av missförhållande (lex Sarah)

RIKTLINJE

Typ av styrdokument	Riktlinje
Beslutsinstans	Socialnämnden
Diarienummer	SN 2023/00058
Giltighetstid	Fr. o. m 2023-05-01 och tillsvidare
Dokumentet gäller för	Alla verksamheter inom socialförvaltningen
Fastställd	2023-04-26
Ersätter	Ersätter tidigare version, beslutad 2020-05-20, SN 2020/00065
Dokumentansvarig	Socialt ansvarig samordnare (SAS)
Tidpunkt för aktualitetsprövning	Årligen i mars månad

Innehåll

Bakgrund	2
Missförhållande och risk för missförhållande	2
Rapporteringskyldiga	2
Arbetsgång vid rapportering	3
Information om rapporteringskyldigheten	3
Arbetsgång för utredning	3
Innehåll i utredningen	4
Information till verksamheten	5
Information till socialnämnden	5
Anmälan till inspektionen för vård och omsorg (IVO)	5

Bakgrund

Bestämmelserna om lex Sarah enligt 14 kap. 3 och 7 §§ SoL respektive 24 b och f §§ LSS gäller från och med 1 juli 2011. I SoL och LSS anges att insatser och verksamhet ska vara av god kvalitet. Lex Sarah är således en del av det systematiska kvalitetsarbetet som ska bedrivas enligt de båda lagstiftningarna.

Syftet med lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas och att missförhållanden ska rättas till och förebyggas.

Missförhållande och risk för missförhållande

För att rapporteringsskyldigheten ska inträffa ska förutsättningarna nedan vara uppfyllda:

- Missförhållandet rör någon som får eller kan komma i fråga för insatser inom den egna verksamheten. Den yttersta gränsen för vad som utgör den egna verksamheten är det som ligger inom nämndens ansvarsområde.
- Någon inom den egna verksamheten har genom försummelse eller av annat skäl brutit i utförande av handlingar alternativt underlåtit att utföra handlingar.
- Det inträffade har inneburit ett hot mot eller har medfört konsekvenser för enskildas liv, säkerhet eller fysiska/psykiska hälsa.

Rapporteringskyldiga

Rapportering ska enbart ske inom den egna verksamheten och detta innebär att man rapporterar enbart inom sin förvaltning, myndighet etc.

Rapporteringskyldighet föreligger även för följande grupper när de är verksamma inom socialtjänsten:

- Uppdragstagare (ej anställda av kommunen men tex inhyrd personal)
- Praktikanter eller motsvarande under utbildning tex. studerande på omvårdnadsprogram, sjuksköterskeutbildning, socionomutbildning mm
- Deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program

Rapporteringskyldigheten gäller inte frivilliga i verksamheten. Frivilliga ska ges information om hur de kan lämna synpunkter och klagomål. Om en frivilligorganisation som Röda Korset eller Svenska kyrkan bedriver en verksamhet på uppdrag av kommunen mot ersättning, så är uppdragstagaren jämställd med yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Uppdragstagaren omfattas då av rapporteringskyldigheten enligt Lex Sarah.

Arbetsgång vid rapportering

Det är socialnämnden som tar emot rapporter om missförhållanden/risk för missförhållanden. I Falköpings kommun går det praktiskt till så här:

1. Rapporteringsskyldiga som har tillgång till avvikelsemodulen i verksamhetsystemet använder denna för rapportering. Övriga använder blanketten *Rapportering av avvikelser enligt SoL/LSS/HSL*. Blanketten används också vid driftsstopp. Närmaste chef är mottagare av rapporten och kan behöva kontaktas direkt. När en avvikelse inträffat skall den som upptäckt situationen se till att:
  - Direkta hot mot den enskildes liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa undanröjs.
  - Konsekvenserna för den enskildes liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa inte förvärras.
2. Chefen skickar efter bedömning av allvarlighetsgrad vidare de rapporter som bedöms till allvarlighetsgrad 6 eller högre till socialt ansvarig samordnare (SAS) för utredning i enlighet med gällande avvikelserutin.
3. Chefen informerar den enskilde/företrädare om att en rapport om missförhållande som rör brukaren/klienten lämnats.
4. Rapport kan också direkt göras till SAS, till exempel om chefen själv berörs av innehållet i rapporten. Om rapportören bedömer att det inträffade utgör missförhållande eller risk för missförhållande markeras ”lex Sarah” i rapporten.

Information om rapporteringsskyldigheten

Ansvarig chef ska informera både muntligt och skriftligt (broschyr) i samband med att en person börjar en anställning, ett uppdrag eller en praktikperiod.

Ansvarig chef ska minst en gång per år se till att personalen informeras muntligt om innebörden av rapporteringsskyldigheten och om rutinerna för handläggning.

Arbetsgång för utredning

1. Rapporten diarieförs så fort den inkommit till socialförvaltningens administration.
2. SAS tar emot och utreder rapport. Vid frånvaro kan socialchef/biträdande socialchef utse någon annan att utföra utredningen. SAS säkerställer i samband med mottagande av rapport

att nödvändiga åtgärder vidtagits för att avhjälpa och undanröja missförhållandet eller risken för missförhållande.

3. Utredningen ska genomföras skyndsamt och dokumenteras skriftligen i ett beslutsunderlag. Utredningen ska fokusera på vad har hänt, varför hände det och vad kan göras för att förhindra att det händer igen.
4. Om ytterligare handlingar upprättas som tex. bilagor i utredningen ska det där framgå datum för upprättande, varifrån uppgifterna kommer, vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar samt vem (namn och befattning/titel) som upprättat handlingen.
5. Chefen gör anteckning i den enskildes personakt om att det finns en rapport om ett missförhållande som rör den enskilde. I övrigt ska dokumentationen av lex Sarah-ärendet hållas åtskild från personakten.
6. Utredningen avslutas med ett beslut som fattas av SAS.
7. Slutförd utredning diarieförs.

Innehåll i utredningen

Utredningen ska utvisa följande:

1. Vad det rapporterade missförhållandet eller risken för ett missförhållande har bestått i och vilka konsekvenser det har fått eller kunde ha fått för den enskilde.
2. När den muntliga eller skriftliga rapporten tagits emot.
3. När och hur missförhållandet eller risken för ett missförhållande har uppmärksammats.
4. När och hur missförhållandet inträffat.
5. De orsaker till missförhållandet eller risken för ett missförhållande som har identifierats.
6. Om något liknande har inträffat i verksamheten tidigare och i så fall varför det har inträffat igen.
7. Vilka åtgärder som vidtagits med anledning av det inträffade samt behov av ytterligare åtgärder.
8. Bedömning av om något liknande skulle kunna inträffa igen.

Information till verksamheten

Enhetschef ansvarar för att återkoppla resultatet av lex Sarah-utredningen till berörd personal samt arbeta aktivt med eventuella förbättringsåtgärder.

Verksamhetschef ansvarar för att inkomna rapporter och utredningar tillhörande den egna verksamheten analyseras minst en gång per tertiäl.

Information till socialnämnden

SAS informerar socialnämndens arbetsutskott efter varje tertiäl om avslutade utredningar under perioden samt vidtagna och planerade åtgärder. En analys av sammanställningen av rapporterna görs årligen i samband med kvalitetsboks slutet. Sammanställning och analys redovisas sedan till socialnämnden.

Anmälan till inspektionen för vård och omsorg (IVO)

Socialnämnden ska anmäla ett allvarligt missförhållande/påtaglig risk för allvarligt missförhållande till IVO. Socialnämnden har delegerat denna uppgift till SAS.

Vid beslut om allvarligt missförhållande har utredningen visat på brister i verksamheten som innebär eller inneburit allvarligt hot mot eller medfört allvarliga konsekvenser för enskildas liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. Vid beslut om påtaglig risk för allvarliga missförhållanden gäller en uppenbar och konkret risk för ett allvarligt missförhållande.